

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічний тлумачний словник української мови. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/neologhizm> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Гурко О. В. Англійські запозичення в мові мас-медіа. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. 2012. № 22 (247). С. 39–47.
3. Кирилова О. Подкастинг як перспективний напрям медіадіяльності. Факультет систем і засобів масової комунікації. URL: <http://fszmk.dnu.dp.ua/uploads/files/Монографія/2022/Кирилова%202.pdf> (дата звернення: 11.04.2023).
4. Черненко В. О. Англломовні інтернет-неологізми: семантика та походження. Нова філологія. 2013. № 56. С. 226–228.
5. Urban Dictionary: fauxpology. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=fauxpology> (date of access: 11.04.2023).

УДК 001.8:94

Владимирова В.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

ОГЛЯД ІСТОРИЧНОЇ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ПІЗНАННЯ

Стаття присвячена опису історичної динаміки розвитку науково-методичного пізнання та обґрунтування наукового статусу методики навчання іноземних мов як певного результату цього пізнання. Показуються еволюційний та рівневий характер накопичення в методичній науці когнітивного багажу науково-методичного знання,

обґрунтовується структура даного знання. Особлива увага приділяється таким питанням, як: історична залежність методичних підходів від ціннісно-сміслових пріоритетів методики як науки, спільність та відмінність змістовної сутності понять «методика навчання іноземних мов» та «технологія навчання», методологічна комплексність сучасної методичної науки, її міждисциплінарний, педагогічний та теоретико-ужитковий характер.

The article is devoted to the description of the historical dynamics of the development of scientific and methodological knowledge and the substantiation of the scientific status of the methodology of teaching foreign languages as a certain result of this knowledge. The evolutionary and level nature of the accumulation of the cognitive baggage of scientific and methodological knowledge in methodological science is shown, the structure of this knowledge is substantiated. Particular attention is paid to such issues as: the historical dependence of methodological approaches on the value-semantic priorities of methodology as a science, the commonality and difference in the content essence of the concepts "method of teaching foreign languages" and "teaching technology", the methodological complexity of modern methodological science, its interdisciplinary, pedagogical and theoretical and applied character.

Ключові слова: науково-методичне пізнання, методичне знання, рівень науково-методичного пізнання, методологічна комплексність методичної науки.

Keywords: scientific and methodological knowledge, methodological knowledge, level of scientific and methodological knowledge, methodological complexity of methodological science.

Сьогодні добре відомо, що науково-методичне пізнання, являючи собою певну частину соціально-гуманітарного пізнання, є специфічною науковою діяльністю. У силу того, що методика навчання іноземних мов як наука відрізняється своїм теоретико-прикладним характером, про цей

процес можна говорити, по-перше, як про складний процес накопичення багажу науково-методичного знання, його систематизації та узагальнення, і, по-друге, як про практичну реалізацію цього знання у конкретних лінгводидактичних концепціях та методичних підходах, а також у реальній практиці навчання іноземних мов.

Що стосується самої методики як науки, то вона, як і будь-яка наука, реагуючи на виклики конкретної історичної епохи та враховуючи останні дані пов'язаних з нею наук, відкриває закони та закономірності навчання мов та лінгвоутворення.

Історіографія вітчизняної та зарубіжної методики навчання іноземних мов свідчить про таке. Представники будь-якого методичного спрямування, що виникає в конкретну історичну епоху, виходять, як правило, з того, що вказують на недоліки своїх попередників, при цьому вони зазвичай не відмовляються повністю від раціональних методичних ідей минулого.

Витоки методики навчання іноземних мов, як відомо, виявляються у другій половині XIX століття, коли іноземні мови починають вивчатися у навчальних закладах.

Так, у другій половині XIX століття під методикою розумілися лише методичні рекомендації, тобто певна сукупність правил і «рецептів», призначених на вирішення практичних завдань викладання іноземних мов, а початку XX століття з'являється приватна методика викладання конкретної іноземної мови. Вже в середині минулого століття до цих значень приєдналися два нові: 1) методика як педагогічна наука (точніше, приватна дидактика) або загальна методика навчання іноземної мови та виховання засобами цієї мови та 2) методика як методичний напрямок (метод навчання іноземних мов у широкому розумінні).

Якщо говорити про останні десятиліття (кінець XX століття і теперішній час), то в ці роки методика виступає вже як методична наука,

що представляє собою систему взаємопов'язаного лінгводидактичного і методичного (організаційно-технологічного) знання, що розвивається, про навчання нерідних мов, оволодіння людиною нерідною мовою в навчальних умовах, лінгвоутворення. Тому сьогодні зміст поняття «методика» трактується досить широко. Це і методичні рекомендації та технологія навчання іноземних мов (сукупність навчальних прийомів та способів), і методичний напрямок, і педагогічна наука, і теорія навчання іноземних мов. Зі сказаного вище можна встановити, що методика, розвиваючись, поступово переходить від «інтересів» викладання конкретної іноземної мови до закономірностей навчання їй, а потім і до закономірностей оволодіння цією мовою в навчальних умовах. А сьогодні цю науку цікавлять закономірності освіти в галузі іноземних мов у всіх аспектах її розгляду: від системи до цінності, від процесу до результату [2]. Подібний ланцюжок слів «викладання – навчання – оволодіння – освіта» свідчить про історичну динаміку науково-методичного пізнання та про розширення методикою свого дослідницького поля, поступовий її перехід від виключно організаційно-технологічних аспектів викладання мови до методологічних підстав лінгвоутворення. Дані концептуальні зрушення, будучи наслідком змін методикою своїх наукових та методологічних установок та перегляду нею своїх ціннісно-значущих об'єктів [4], позначаються насамперед на рівні цілепокладання в галузі навчання іноземних мов, а також на різному розумінні того, який зміст слід включати в поняття "володіння іноземною мовою".

Так, наприклад, зміна ціннісно-сміслового об'єкта природним чином призводить до зміни методичних підходів, і, отже, цілей, принципів і змісту навчання. Саме у підході, як відомо, і реалізується методична думка, оскільки він є своєрідним кутом зору розгляду та інтерпретації освітнього процесу з іноземної мови. Так, ретроспективний погляд на методику як науку показує, що, просуваючись «сходами» часу, вона,

залежно від своїх ціннісно-сміслових пріоритетів, реалізує різні методичні підходи: від лінгвістичних (перша половина ХХ ст.) та комунікативних (друга половина ХХ в.) до культуро-центричних (на рубежі століть), а сьогодні і, мабуть, завтра будуть, поряд з культуро-центричними, інтенсивно розвиватися і аксіологічні (ціннісно-орієнтовані) підходи. В рамках кожного з підходів історично еволюціонує розуміння методистами здібності людини до практичного володіння нерідною мовою, а саме: від мови до мовних навичок (у рамках лінгвістичних підходів), до мовних умінь і здатності спілкуватися мовою, що вивчається (наприклад, у контексті комунікативних підходів) і, нарешті, в даний час - до здатності учня до спілкування на міжкультурному рівні (в рамках культуро-центричних підходів) та його готовності (комунікативної, психологічної та ін.) до автентичного спілкування нерідною мовою та пізнання за допомогою цієї мови, сформовані у неї засобами мови, що вивчається, система ціннісно-сміслових орієнтирів та індивідуально мотивоване ставлення до власного лінгвоутворення, його рівня та якості, а також потреба у використанні досліджуваної мови як інструмента перетворення світу та самореалізації у соціальній та особистісній сферах (аксіологічні підходи).

Зауважимо, що сучасні методичні підходи мають яскраво виражений комплексний характер, являючи собою важливу сферу досліджень багатьох наукових дисциплін, і насамперед філософії освіти, педагогіки, психології та теорії навчання іноземних мов. У них тісно переплітається антропоцентричне (людинорозмірне) і аксіологічне (ціннісно-орієнтоване), що змушує методичну науку досліджувати на широкій міждисциплінарній основі закони (закономірності) взаємодії, з одного боку, мови, свідомості, культури та суспільства, а з іншого – цілої сукупності процесів: навчання іноземних мов, оволодіння людиною нерідною для неї мовою в навчальних умовах, спілкування цією мовою в ситуаціях міжкультурної взаємодії з

представниками інших лінгвоетносоціумів, (само)пізнання та (само)розвитку засобами мови, що вивчається. У результаті й формується сучасне актуальне науково-методичне знання у тому, як треба навчати іноземних мов у сучасних умовах різних освітніх етапах [1, 3, 5].

Усвідомлюваний методистами нині рівневий характер науково-методичного знання дає підстави зробити висновок про складну рівневу структуру науково-методичного знання (емпіричне, теоретичне та метатеоретичне). З огляду на цю обставину та орієнтуючись на обґрунтовану у філософії науки рівневу модель гуманітарного знання загалом [2], можна визначити різні види науково-методичного знання, що включаються до його структури. До них відносяться, по-перше, чуттєве знання, пов'язане з множинністю спостережень та сприйняття в освітній сфері з іноземної мови; по-друге, емпіричне знання, тобто узагальнений опис та систематизація даних, отриманих під час спостережень за освітньою практикою, а також у ході експериментів та досвідченого навчання; по-третє, теоретичне знання, що є науково обґрунтованою, зв'язковою логічною системою методичних понять, способів і засобів науково-методичного пізнання, наукових уявлень про навчання іноземних мов та лінгвоутворення, їх закономірності, зв'язки та властиві їм особливості; по-четверте, ціннісне знання, пов'язане з аксіологічними аспектами лінгвоутворення, його цінностями та смислами, а також ідеалами та нормами науково-методичного дослідження; і, нарешті, по-п'яте, інтерпретативне знання, яке формується в ході інтерпретацій (визначень) наукових фактів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Владимірова В. І., Шевченко О. М. Теоретико-методологічні основи формування білінгвальної комунікативної компетенції здобувачів освіти в умовах діалогу культур. Мова і міжкультурна комунікація:

- теорія та практика: матеріали III Всеукр. наук.-практ. онлайн конф., Полтава, ПДАУ, 25 травня 2022 р. Полтава, 2022. С. 145–149.
2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пространство исследования. Иностранные языки в школе. 2017. № 3. С. 2–9.
 3. Лещенко Т. О., Шевченко О. М. Міжкультурна комунікація в навчанні української мови як іноземної здобувачів закладу вищої медичної освіти. International scientific innovations in human life: proceedings of the 7th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. Manchester, 2022. P. 397–401.
 4. Vladymyrova V., Savitskaya T. Overview of educational activity methods in the system of forming the teacher's educational culture in the comprehensive pedagogical process. Trends in the development of science in the modern world: proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference, Graz, Austria, 23–26 August 2022. Graz: International Science Group, 2022. P. 217–224.
 5. Vladymyrova V., Shevchenko O., T. Savitskaya T. Use of intensive technologies of learning foreign languages as a means of stimulating communicative competence. Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects: proceedings of the 8th International scientific and practical conference, Berlin, Germany, 23–25 January 2022. Berlin: CPN Publishing Group, 2022. P. 338–345.

UDC 81'243=111

**Havryshkiv N., Horodetska N., Hunia L.
Lviv National Environmental University
Dublyany, Ukraine**